

SEMINAR DRŽAV SREDNJEVROPSKE POBUDE O PSIHOLOŠKIH VIDIKIH NESREČ

Seminar of the Central European Initiative Countries on the Psychological Aspects of Disasters

Marko Polič*, Milena Dobnik Jeraj**

Povzetek

Uprava RS za zaščito in reševanje in Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani sta 21. in 22. septembra 2000 v Izobraževalnem centru RS za zaščito in reševanje na Igu pripravila seminar držav Srednjeevropske pobude (SEP) o psiholoških vidikih nesreč. Udeležilo se ga je 55 raziskovalcev in praktikov iz 13 srednjeevropskih in drugih držav. Glavni cilji seminarja so bili: podati pregled raziskav na področju psiholoških vidikov nesreč v državah SEP in drugih evropskih državah, vzpodbuditi sodelovanje raziskovalcev in praktikov na tem področju ter pripraviti predloge za nadaljnje sodelovanje. Seminar je svoje cilje v celoti izpolnil: predstavil stanje raziskovanja psiholoških vidikov nesreč v državah SEP, seznanil udeležence z nekaterimi novjšimi spoznanji na tem področju in vzpostavil temelje za nadaljnje sodelovanje. Podobne seminarje naj bi zainteresirane države organizirale vsako drugo leto.

Abstract

On 21 and 22 September 2000, the Administration for Civil Protection and Disaster Relief and the

Department of Psychology of the Faculty of Arts and Sciences of the University of Ljubljana organised a seminar on the psychological aspects of disasters, which took place in the Training Centre for Civil Protection and Disaster Relief at Ig near Ljubljana. 55 researchers and practitioners from 13 central-European countries took part in the seminar. The main objectives of the seminar were: to offer an overview of research in the area of psychological aspects of disasters that has been carried out in CEI and other European countries, to encourage interaction between research psychologists and practitioners in the area of disaster management, and to propose possibilities for further co-operation. The seminar completely accomplished its goals, which were to give an overview of the state of research in the field of psychological aspects of disasters in CEI countries, and to acquaint participants with new findings in the field and establish a basis for further cooperation. It was agreed that similar expert meetings would be organised every two years in interested countries

Slovenija že vrsto let dejavno sodeluje v delovni skupini za civilno zaščito Srednjeevropske pobude (v nadaljevanju SEP), zavedajoč se, da nesreče ne poznajo meja in lahko hkrati prizadenejo različne države. Učinkovito posredovanje in pomoč pogosto zahtevata tudi poznavanje psiholoških vidikov nesreč. Slovenija je zato na srečanju delovne skupine marca 1998 v Zagrebu predstavila pobudo za sodelovanje držav SEP pri proučevanju psiholoških vidikov nesreč. Primerjanje odzivov ljudi ob nesrečah v različnih državah, ki se med seboj razlikujejo v številnih vidikih (kulturne, politične in gospodarske razlike, razlike v sistemih zaščite in reševanja itn.), lahko po eni strani da nove vpoglede v zakonitosti človeškega ravnanja ob nesrečah, po drugi pa omogoči učinkovitejšo medsebojno pomoč. Države so pobudo podprle in sprejele. Glede na to, da je za skupno delo potrebno tudi medsebojno poznavanje, je Slovenija začela zbirati podatke o stanju na tem področju v posameznih državah SEP (pregled obstoječih raziskovalnih ustanov, ki delujejo na področju psiholoških vidikov nesreč, njihovih izsledkov in načrtov za nadaljnje delo, upoštevanje psiholoških spoznanj pri delu civilne zaščite). Naslednji korak je bil organizacija prvega seminarja držav SEP o psiholoških vidikih nesreč.

Seminar je potekal 21. in 22. septembra 2000 v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje na Igu pri Ljubljani. Organizirala sta ga Uprava RS za zaščito in reševanje in Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Dogodek spada v sklop slovenske pobude, da bi se srednjeevropske države povezale in sodelovale na področju proučevanja psiholoških vidikov nesreč in pri prenašanju ugotovitev v delo organizacij zaščite in reševanja v teh državah. Obenem predstavlja nadaljevanje plodnega sodelovanja oddelka in uprave.

Seminar je bil namenjen domači in tuji strokovni javnosti, tj. psihologom (in sociologom) raziskovalcem in praktikom s področja varstva pred nesrečami in kriznega upravljanja. Udeležilo se ga je 55 strokovnjakov iz devetih srednjeevropskih držav (Avstrija – 2 udeležence, Bolgarija – 2, Hrvaška – 4, Češka – 1, Madžarska – 3, Italija – 1, Poljska – 2, Slovaška – 2, Slovenija – 30) in od drugod (Belgija – 1, Estonija – 3, Litva – 2, Velika Britanija – 1).

Glavni cilji seminarja so bili:

- podati pregled raziskav na področju psiholoških vidikov nesreč v državah SEP in drugih evropskih državah,
- vzpodbuditi sodelovanje raziskovalcev in praktikov na področju varstva pred nesrečami, posebej glede raziskovanja psiholoških vidikov nesreč,
- pripraviti predloge za nadaljnje sodelovanje držav SEP na tem področju.

Strokovno srečanje je ponudilo pregled raziskav in spoznanj o psiholoških vidikih nesreč tako v posameznih državah SEP kot nasploh (področja raziskovanja, pomembne ugotovitve, glavni problemi, organizacijski vidiki, krizno upravljanje, prenos znanstvenih izsledkov v prakso idr.) in je bilo razdeljeno na dva glavna tematska sklopa:

- splošne značilnosti vedenja in doživljanja ljudi ob nesrečah,
- nesreče kot travmatski dogodki in pomoč ljudem v stiski, vključno z razbremenjevanjem reševalcev.

S prispevki je sodelovalo 31 strokovnjakov iz 12 držav, ki so skupaj predstavili 17 referatov. Med njimi sta bili zelo odmevni vabljeni predavanja dveh gostij. Prvo je bilo preda-

* prof. dr., Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo, Aškerčeva 2, Ljubljana, marko.polic@ff.uni-lj.si

** Ministrstvo za obrambo, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Kardeljeva ploščad 21, Ljubljana, milena.dobnik@pub.mo-rs.si

vanje dr. Rhone Flin z univerze v Aberdeenu, Škotska, o psiholoških vidikih upravljanja, vodenja in odločanja v kriznih razmerah oziroma ob nesrečah, drugo pa prispevek dr. Brune De Marchi z Inštituta za mednarodno sociologijo v Gorici, Italija, o informaciji kot močnem dejavniku zmanjševanja tveganja in o človeških vidikih komunikacije v kriznih razmerah. Pravzaprav so bili vsi prispevki izredno kakovostni, kar se je kazalo tudi v razpravah, ki so jih vzpodbudili. Dotaknili so se mnogih različnih izkušenj, tudi nekaterih nesreč iz zadnjih let (npr. poplave na Poljskem in Madžarskem, brodoloma trajekta Estonia, potresa v Posočju itn).

Na podlagi predstavljenih prispevkov in razprav so se udeleženci seminarja dogovorili, da se:

- objavi zbornik referatov s seminarja;
- vzpostavi mreža raziskovalcev in praktikov za raziskovanje psiholoških vidikov nesreč (organizacijsko skrb prevzame Slovenija), v okviru katere bo potekalo dogovarjanje o oblikah sodelovanja in izvajanje skupnih projektov;
- pripravi domača stran te mreže na medmrežju, na kateri se bodo zbirali podatki o objavljenih publikacijah s tega področja v posameznih državah, o tekočih projektih, delu raziskovalnih ustanov ipd.;

- seminar o psiholoških vidikih nesreč organizira na dve leti v državi, ki je pripravljena sprejeti pripravo takega srečanja;
- poročilo o seminarju pošlje članom delovne skupine za civilno zaščito, nacionalnim koordinatorjem v državah SEP in Enoti za civilno zaščito Evropske komisije, da se tudi tako zagotovi potrebna podpora za nadaljnje delo.

Sklepne misli

Prispevki in razprave na seminarju so bili vsebinsko kakovostni. Glede na odzive in mnenja udeležencev, izražena na seminarju, in njihove poznejše zahvale lahko ocenimo, da je bil seminar vsebinsko in organizacijsko zelo uspešen.

Lahko sklenemo, da slovenska pobuda in delo na področju psiholoških vidikov nesreč bistveno prispevata k temu, da spada delovna skupina za civilno zaščito med aktivnejše med delovnimi skupinami držav SEP.

Slika 1. Udeleženci prvega seminarja držav SEP o psiholoških vidikih nesreč pred Izobraževalnim centrom za zaščito in reševanje na Igu

Figure 1. Participants of the first seminar of CEI countries on the psychological aspects of disasters in front of the Educational Centre for Protection and Rescue in Igu